

การบริหารจัดการกับการบูรณาการตามหลักโลกธรรมของนักการเมือง Management And Integration According to The Secular Principles of Politicians

วินัย หริมเทศ
Winai Rimtes

โรงเรียนวังกรดพิทย
Wangkrotpittaya School
E: mail: chumgai3436@wkps.org

(Received: Dec 23, 2023; Revision: Jan 17, 2024; Accepted: Jan 21, 2024)

บทคัดย่อ

การเมืองไทยในปัจจุบันมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ผ่านมาปัญหานี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมือง ซึ่งมีความเห็นทั้งต่อต้านและสนับสนุน จึงทำให้การเมืองไทยวุ่นวายไม่มีที่จะยุติลงได้ทำให้ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบอย่างมากมายและทำให้เสื่อมลงเรื่อย ๆ จนไม่สามารถแก้ไขปัญหาดูได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมและคำอธิบายเกี่ยวกับปัญหาทางโลก หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงได้สอนให้มนุษย์ต้องยอมรับสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองให้ได้ เป็นต้นการบริหารจัดการชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาผู้ผ่านการบ่มเพาะและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของกฎธรรมชาติได้ย่อมไม่หวั่นไหวไปตามการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการบริหารจัดการชีวิตเพื่อความสุขตามแนวทางโลกวิถียึดเป็นบรรทัดฐานของสรรพชีวิตทั้งหลายเป็นการพัฒนาและบริหารชีวิตให้เป็นไปตามความต้องการของกิเลส จะมีการบริหารไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด บทความนี้มีวัตถุประสงค์เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอมุมมองนักการเมืองกับการบูรณาการการบริหารจัดการชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงในหมู่มนุษย์ ไม่ยั่งยืนมีความแปรปรวนเป็นธรรมดา นับว่าเป็นหลักธรรมที่นักการเมืองต้องยึดมั่นโดยยึดเป็นหลักพื้นฐานในการประกอบกิจต่าง ๆ ในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ต่อไป

คำสำคัญ: นักการเมือง, การบริหารจัดการชีวิต, โลกธรรม

Abstract

Thai politics nowadays has events that have occurred continuously in the past. This problem is caused by conflicts between political groups. which has both opposing and supportive opinions Therefore causing chaos in Thai politics that will never end, causing these problems to have a huge impact and deteriorate steadily to the point that they cannot be solved in a timely manner In Buddhism, there are principles and explanations about worldly problems. Buddhist principles therefore teach human beings to accept the various events that occur to themselves, etc. Management of life according to Buddhist principles, those who have cultivated and adapted to the changes of natural laws will not be shaken by the changes. Therefore, managing life for happiness according to the worldly way is the norm of all living

beings, developing and managing life according to the desires of desires. There will be an endless administration. This article has the purpose of this article is to present a view of politicians and the integration of life management according to Buddhist principles. All of these things are impermanent among men. Unsustainable, there is normal variability. It is considered a virtue that politicians must adhere to by adhering to the fundamental principles in conducting various activities in society, economy and politics.

Keyword: politician, life management science, Worldly Vicissitude

บทนำ

เมื่อพูดถึงการเมืองหลายคนจะรู้สึกเบื่อหน่ายไม่ยากสนใจ ไม่อยากข้องเกี่ยวจะเห็นการเมืองเต็มไปด้วยการทุจริตโกงกิน การกอบโกยผลประโยชน์ การแย่งชิงตำแหน่ง การซื้อเสียง การเล่นพรรคเล่นพวก การใช้อำนาจโดยไม่ชอบ แต่ถ้าหากพิจารณาให้ดีแล้ว เราจะเห็นว่า สิ่งที่เราเบื่อหน่ายนั้น คือ พฤติกรรมของนักการเมืองบางคนต่างหาก トラบเท่าที่มนุษย์ยังต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเมื่อต้องมีการเมือง หนีการเมืองไม่พ้น และการเมืองก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ แทนที่เราจะเบื่อการเมือง ไม่สนใจการเมือง เรากลับต้องคิดว่าจะทำอย่างไรการเมืองถึงจะดีขึ้นจะทำอย่างไรกับระบบการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมจึงจะดีขึ้น และเป็นธรรมขึ้น พระ จุณนัยสุววรรณ และสุชัย สิริวิภูล (2564) ได้กล่าวว่า การนำพาชีวิตไปสู่ความสุที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายที่สูงสุดของสรรพชีวิต ทุกกิจกรรมของชีวิตเป็นไปเพื่อการแสวงหา จัดการ และบริหารชีวิตเพื่อให้เข้าถึงวิถีทางแห่งความสุข ความปรารถนาแห่งความสุขที่แท้จริง ทำให้เราทุ่มเทและแสวงหาแนวทางต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างสรรสิ่งต่าง ๆ อันเป็นสรรพวิทยาการอย่างมากมาย ทั้งทางวัตถุและจิตใจเพื่อให้ถึงจุดหมาย คือความสุขที่แท้จริงตามวิถีทางและความเป็นไปของโลก

การเมือง มีความหมายตามแนวทางของศาสนาว่า การเมือง คือ การจัดอย่างถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ มนุษย์จะอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก สิ่งที่เรียกว่าการเมือง คือ ระบบศีลธรรม คำว่า การเมือง ในทางรัฐศาสตร์ คำนวล คำมณี, (2547) ได้กล่าวว่า การเมือง คือ การใช้อำนาจเพื่อสาธารณประโยชน์ กล่าวได้ว่าการเมือง จึงเกี่ยวกับอำนาจและการปกครอง นอกจากนี้ ไพบูลย์ สุขเจตนิ, (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การเมืองเป็นการดูแลจัดการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม เป็นระเบียบ โดยแยกให้มีความหมาย คือ การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง การบริหารราชการแผ่นดิน และการใช้อำนาจที่ได้มาสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชนรวมไปถึงความหมายที่ว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อที่จะกำหนดแนวทาง ข้อบังคับ นโยบายให้คนในสังคมปฏิบัติตามและอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ดังที่ พระอธิการ ภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล และนัชพล คงพันธ์, (2564) ได้กล่าวไว้ว่า การเมืองการปกครองตามแนวทางพระพุทธศาสนา สิ่งที่เรียกว่า การเมือง มีความหมายตามแนวทางของศาสนาว่า การเมือง คือ การจัดอย่างถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ คนจะอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ปัจจุบันการที่จะหาทางให้คนเรานับถือศาสนาต้องใช้วิธีการเผยแพร่ แต่พระพุทธศาสนาใช้วิธีการเผยแผ่ คือ การประกาศแต่สิ่งที่ดีที่ชอบให้ทราบ โดยไม่คำนึงว่าจะมีใครหันมานับถือ ให้เป็นเรื่องเสรีภาพส่วนบุคคล เป็นสัจจะแห่งชีวิตให้ทราบ สดแล้วแต่อุปนิสัยของแต่ละคนว่าจะทำตามหรือไม่

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชีวิตมนุษย์บนโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ชีวิตเราจะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนอยู่เสมอ บางครั้งสมหวัง บางครั้งผิดหวัง ซึ่งเป็นธรรมดาของโลก การเมืองปัจจุบันมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเกิดความขัดแย้งทั้งต่อต้านและสนับสนุน กล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนากับการเมืองอยู่คู่กันมาช้านาน ทั้งในด้านการปกครองตนเอง การปกครองหมู่คณะและการปกครองประเทศหรือสังคมโดย

ส่วนรวม เป็นต้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอมุมมองนักการเมืองกับการบูรณาการบริหารจัดการชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ไม่เพียงในหมู่มนุษย์ ไม่ยั่งยืนมีความแปรปรวนเป็นธรรมดา นับว่าเป็นหลักธรรมที่นักการเมืองต้องยึดมั่นโดยยึดเป็นหลักพื้นฐานในการประกอบกิจต่าง ๆ ในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ต่อไป

ความหมายของการบริหารจัดการชีวิต

การบริหารจัดการชีวิตในศาสตร์การบริหารนั้น หากจะกล่าวถึงศาสตร์การบริหารโดยตรงนั้นไม่มีศาสตร์การบริหารจัดการชีวิตโดยตรง การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน และแนวคิดของนักวิชาการได้กรอบแนวคิดการบริหารดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “บริหาร หมายถึง การออกกำลัง เช่น บริหารร่างกาย ปกครอง เช่น บริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ” พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549) ได้กล่าวถึง การบริหาร ว่าเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จมี 5 ประการตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

1. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อกำหนดทิศทางองค์กร
2. O คือ Organizing หมายถึง คือการจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ
3. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน
4. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ
5. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการชีวิต เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนความพยายามของคนที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ รวมทั้งประสบการณ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคนเดียวสามารถทำได้สำเร็จได้

หลักการบริหารตน

หลักการบริหารตน หรือ หลักการครองตนนั้นมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอแนวคิดหลักการได้อย่างน่าสนใจ สามารถสรุปจากการศึกษาได้ ดังนี้ พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ/วันจันทร์, 2559) ได้อธิบายไว้ว่า การบริหารตน หรือ การครองตนที่จะให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมั่นคงต้องให้สอดคล้องกับฐานะตัวเอง คำว่า “ฐานะ” หมายถึง 1. ความรู้ความสามารถรวมทั้งความถนัด 2. ทรัพย์สินเงินทอง 3. ตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ และ 4. สภาพแวดล้อมทางสังคมประเทศชาติที่ตนอาศัยอยู่ ถ้าไม่สอดคล้องกับฐานะดังกล่าวนี้ ชีวิตย่อมไม่ราบรื่น โดยหลักการวิธีการบริหารตนที่ถูกต้อง คือ 1) ใจกว้างเหมือนท้องฟ้าอากาศ 2) หนักแน่นมั่นคงเหมือนขุนเขา และ 3) เยือกเย็นเหมือนน้ำในมหาสมุทร ความสำเร็จของการบริหารตนขึ้นอยู่กับ การควบคุมตนเอง การบริหารตนเองถ้ายึดถือตามหลักการบริหารโดยทั่วไปแล้ว

ก็หมายถึงการทำให้งานต่าง ๆ ที่ตนได้ตั้งเป้าหมายไว้ให้เสร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นต้น โดยที่ (อนุสรณ์ ยกให้, 2549) ได้อธิบายถึงการบริหารตนไว้ว่า การเป็นต้นแบบที่ดี องค์ประกอบที่เป็นกิจกรรมการบริหาร คือ การเรียนรู้จากการทำงานเพื่อสร้างทักษะการบริหาร การเรียนรู้จากความผิดพลาดเพื่อสร้างความรับผิดชอบ การเรียนรู้จากคนอื่นเพื่อสร้างบุคลิกภาพ และการเรียนรู้จากการฝึกอบรมเพื่อสร้างวิสัยทัศน์

มนุษย์สามารถบริหารตนเองไปสู่แนวทางที่พึงปรารถนาได้ ตามลำดับความสำคัญของการสำเร็จ (วรภาส ประสมสุข, 2543) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารตน หมายถึง ดูแลตนเองให้ดี บำรุงรักษาร่างกายให้มี พละนาถัยแข็งแรงพร้อมรับภาระในความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ได้แก่ 1) พอใจชีวิต ไม่ว่าจะมียาไรได้ ตำแหน่งงานระดับใด ครอบครัวอย่างไรก็ยังคงให้คุณมีความสุขอย่างมั่นคงมีกำลังในการต่อสู้งานและชีวิต 2) ลิขิตชีวิตตนเองได้มีอิสระในการใช้ชีวิต ไม่ติดยึดสิ่งใดจนขาดความเป็นตัวของตัวเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มนุษย์ควรเรียนรู้เพื่อให้เกิดการ รู้จักและเข้าใจตนเองเสียก่อน ควรเข้าใจถึง สภาพทางร่างกายและจิตใจของตัวเราเอง เข้าใจอารมณ์และความรู้สึก นึกคิดของตนเอง นอกจากนี้ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักการบริหารด้านการครองตน การครองคน และการครอง งาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องรู้จักบูรณาการพุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อเป็น พลังเชิงสร้างสรรค์ในยุคใหม่ จึงควรมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับหลักการบริหารด้านการบริหารตน เป็นต้น

การบริหารจัดการชีวิตในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

การบริหารจัดการชีวิตเพื่อให้อยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข ซึ่งสิ่งที่จะทำให้ชีวิตอยู่ในโลกได้ อย่างมีความสุขนั้น ชีวิตย่อมอยู่ในธรรมที่เรียกว่าโลกธรรม ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ และได้มีนักวิชาการหลายท่านได้สรุปเกี่ยวกับโลกธรรม 8 ประการ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

โลกธรรม หมายถึง โลกธรรม 8 ประการ ย่อมหมุนไปตามโลก และโลกก็หมุนไปตามโลกธรรม 8 ประการ คือ “คู่ที่หนึ่ง มีลาภ, เสื่อมลาภ, คู่ที่สอง มียศ, เสื่อมยศ, คู่ที่สาม มีนินทา, มีสรรเสริญ คู่ที่สี่ มีสุขและ มีทุกข์ หรือ โลกธรรม คือ สิ่งที่มีความแน่นอนสำหรับสัตว์โลก” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โลกธรรม หมายถึง ธรรมประจำโลก ธรรมเหล่านี้ในหมู่มนุษย์ ล้วนไม่เที่ยง ไม่มั่นคง มีความแปรผันเป็น ธรรมดา ท่านผู้มีปัญญามีสติ รู้ธรรมเหล่านี้แล้วย่อมพิจารณาเห็นว่า มีความแปรผันเป็นธรรมดา ย่อมหมุนไป ตามโลก และโลกก็หมุนไปตามโลกธรรม โลกธรรม 8 ประการ ได้แก่ 1. ลาภ 2. เสื่อมลาภ 3. ยศ 4. เสื่อมยศ 5. นินทา 6. สรรเสริญ 7. สุข 8. ทุกข์ ธรรมเหล่านี้ในหมู่มนุษย์ ล้วนไม่เที่ยงไม่มั่นคง มีความแปรผันเป็น ธรรมดา ท่านผู้มีปัญญามีสติ รู้ธรรมเหล่านี้แล้วย่อมพิจารณาเห็นว่า มีความแปรผันเป็นธรรมดา อภิธรรมมณ (อารมณ์ที่น่าปรารถนา) จึงย่ำยีจิตของท่านไม่ได้ ท่านย่อมไม่ยินร้ายต่ออนิฏฐารมณ์ (อารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา) ความยินดีหรือความยินร้ายท่านขจัดปัดเป่า จนไม่มีอยู่ ท่านรู้ทางที่ปราศจากอสุติ ไม่มีความเศร้าโศก เป็นผู้ถึง ฝั่งแห่งภพ ย่อมรู้แจ้งชัด โดยถูกต้อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โลกธรรม หมายถึง ธรรมที่มีประจำโลกเป็นสิ่งที่ เป็นธรรมดาของโลกธรรมที่ ครอบงำสัตว์โลก มี 8 อย่าง ได้แก่ คู่ที่หนึ่ง มีลาภ – เสื่อมลาภ คู่ที่สอง มียศ – เสื่อมยศ คู่ที่สาม มีสรรเสริญ – มีนินทา และคู่ที่สี่ มี สุข – มีทุกข์ เป็นต้น

โลกธรรม 8 หมายถึง ธรรมดาของโลก เรื่องของโลก ธรรมชาติของโลกที่ครอบงำสัตว์โลกและสัตว์ โลกต้องเป็นไปตามธรรมดานี้ 8 ประการ อันประกอบด้วย

1. **โลกธรรมฝ่ายอิฏฐารมณ์** คือ ความพอใจของมนุษย์ เป็นที่รักเป็นที่ปรารถนา ประกอบด้วย ต้องการอยากได้ อยากมี อยากพบเห็น ได้แก่ กามคุณ 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่ดีชวนให้รักให้ชอบใจ

และโลกธรรมในส่วนที่ดี 4 คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ดังนี้

1) คำว่าลาภ แปลได้ว่า การได้ หมายถึง การได้สิ่งที่ตนปรารถนา

2) คำว่ายศ หมายถึง ชื่อเสียง ความเป็นใหญ่ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ อสิริยศ ความมียศ มีตำแหน่งสูงเกียรติดียศ ความเป็นผู้มีชื่อเสียงในด้านดี มีคนรู้จักกับบริวารยศ ความเป็นผู้มีมิตร สหาย หรือบริวารมาก

3) คำว่าสรรเสริญ หมายถึง การกล่าวถึง ความดีของคนอื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง

4) คำว่าสุข หมายถึง ความสบายกาย สบายใจ เป็นต้น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ ได้ลาภ ได้ยศ ได้รับสรรเสริญและได้สุข ไว้ดังนี้ 1) ได้ลาภ คือ ได้ผลประโยชน์ ได้ทรัพย์สินเงินทอง ได้บ้านเรือนหรือที่สวนไร่นา 2) ได้ยศ คือ ได้รับแต่งตั้งให้มีฐานันดรสูงขึ้น ได้ตำแหน่งในภาษาไทย คำว่า เกียรติดียศ มาคู่กับอสิริยศ 3) ได้รับสรรเสริญ คือ ได้ยิน ได้ฟัง คำสรรเสริญ คำชมเชย คำยกยอ 4) ได้สุข คือ ได้ความสบายกาย สบายใจ ได้ความเบิกบาน ร่าเริง ได้ความบันเทิงใจ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โลกธรรมฝ่ายอิฏฐารมณ์ คือ ความสุข ความสบายกาย สบายใจ มนุษย์ทุกคนต้องการความสุขด้วยกันทั้งนั้น แต่ต้องการความสุขไม่เหมือนกัน สำหรับมนุษย์ที่ปล่อยวางโลกแล้ว ความสุขที่ต้องการ คือ การหมดกิเลส ส่วนมนุษย์ทั่วไปซึ่งยังไม่ปล่อยวางโลก ความสุขที่ต้องการที่แท้จริง คือ ความอยู่ดีกินดี มีลาภ มียศ มีสรรเสริญ เป็นต้น

2. ส่วนโลกธรรมฝ่ายอนิฏฐารมณ์ คือ ความไม่พอใจของมนุษย์ ไม่เป็นที่ปรารถนา ประกอบด้วย ได้แก่ กามคุณ 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่ไม่ดี ไม่ชวนให้รักให้ชอบใจ และโลกธรรมในส่วนที่ไม่ดี 4 ประการ คือ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ อนิฏฐารมณ์ เป็นสิ่งที่เกิดได้แก่ทุกคน แม้ไม่ต้องการ แต่มีความจริงว่าอนิฏฐารมณ์ เป็นสิ่งไม่เที่ยงทนอยู่ในสภาพนั้น ๆ ไม่ได้นาน มีความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดา เกิดมีได้ก็กลับกลายเป็นอื่นไปได้เช่นเดียวกับสิ่งที่เป็น บุคคลใดถูกฝ่ายนี้ครอบงำก็ทำให้เกิดความทุกข์ได้แก่

1) เสื่อมลาภ คือ การไม่ได้สิ่งที่ปรารถนา หรือสิ่งที่เคยได้มาเสื่อมสลายไป

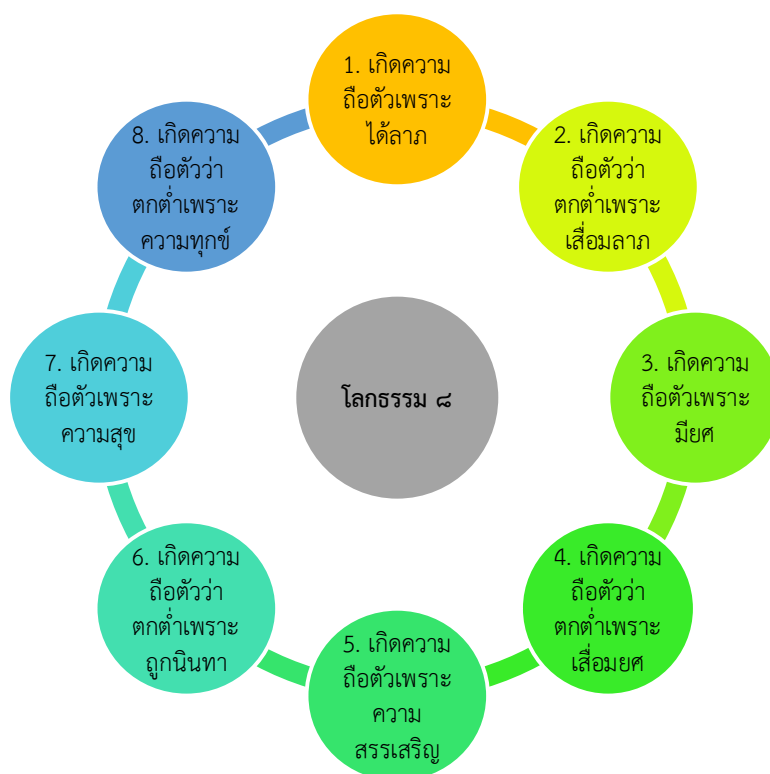
2) เสื่อมยศ คือ ไม่มียศ ถูกลดความเป็นใหญ่

3) นินทา คือ การกล่าวถึงส่วนที่ไม่ดีของคนอื่นลับหลัง หรือถูกตำหนิตติเตียนว่าไม่ดี

4) ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ได้รับความทุกข์ทรมานกาย ทรมานใจ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โลกธรรม ฝ่ายอนิฏฐารมณ์ เป็นหลักธรรมคู่ตรงกันข้ามกันกับ โลกธรรมฝ่ายอิฏฐารมณ์ ซึ่งควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ความไม่เที่ยงแท้ เปลี่ยนสภาพไปได้ตลอดเวลา มาสร้างเสริมกำลังใจให้มีกำลังใจต่อสู้กับโลกธรรมที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าพอใจที่กำลังประสบอยู่ สรรพสิ่งนี้อาจจะอยู่ได้ตลอดไป โลกธรรมฝ่ายอนิฏฐารมณ์ ที่ตนกำลังเผชิญอยู่สักวันก็ต้องมีเปลี่ยนแปลงไปได้ เป็นต้น

ผู้เขียนสามารถสรุปโลกธรรม 8 ประการ เป็นแผนภาพได้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 โลกธรรม 8 ประการ

ดังพระสูตรที่ผู้เขียนได้ยกมากล่าวแล้วนั้น ล้วนเป็นพุทธรูทในการบริหารจัดการชีวิตในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เพื่อความสงบแห่งใจ ไม่หวั่นไหวต่อชีวิต ไม่เพลิดเพลนในลาภ ยศ สุข สรรเสริญ และไม่ให้เศร้าโศกเสียใจกับการเสื่อมลาภ เสื่อมยศ การนินทา และความทุกข์เมื่อต้องประสบกับปัญหานั้น ๆ การหมั่นพิจารณาธรรมเพื่อให้เห็นรู้ตามความเป็นจริงของชีวิตและโลกนั้นบางครั้งต้องอาศัยกัลยาณมิตรในการชี้แนะก่อน เพราะมนุษย์ปุถุชนธรรมดา ส่วนมากเป็นแค่ผู้รู้ธรรม แต่ไม่เคยนำธรรมมาปฏิบัติให้รู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง (จันทร์ธิดา แสงทรัพย์ และคณะ, 2560)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการชีวิตที่ดียอมทำให้เราอยู่กับโลกธรรมได้อย่างเป็นปกติสุข แต่หากเราบริหารจัดการชีวิตไม่ดียอมทำให้เราอยู่ท่ามกลางโลกธรรมอย่างไม่ปกติสุข หรือมีความทุกข์นั้นเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดในชีวิตได้ การบริหารจัดการชีวิตทุกอย่งนั้นล้วนส่งผลต่อธรรมข้อหนึ่งๆ เรียกว่าโลกธรรม เพราะถ้าเราสามารถบริหารจัดการชีวิตได้ดีแล้ว ก็จะทำให้เราได้รับโลกธรรมในฝ่ายที่ดี แต่หากเราบริหารจัดการชีวิตได้ไม่ดี ก็จะทำให้เราได้รับโลกธรรมในฝ่ายที่ไม่ดี ซึ่งโลกธรรมจะมีความสำคัญในการใช้ชีวิตของมนุษย์เรามาก เป็นต้น

การบูรณาการบริหารจัดการชีวิตผ่านอริยธรรมและฝ่ายอนิยธรรม

คู่ที่ 1. ได้ลาภ – เสื่อมลาภ ลาภ คือ สิ่งที่ทุกคนอยากได้ เป็นสิ่งที่ชอบพอใจ และปรารถนา รวมไปถึงความเข้าใจของบุคคลคนทั่วไปว่า การได้โดยไม่คาดคิดมาก่อน หรือได้สิ่งของนั้นมาโดยไม่ต้องลงทุนออกแรง ถือว่าเป็นลาภอันประเสริฐ เป็นสิ่งที่คนอยากได้ใครมีและพยายามแสวงหามาเป็นของตน เป็นต้น

การบริหารจัดการชีวิตต่อการได้ลาภ คือ ให้มีสติ เห็นว่าลาภ มีความเป็นธรรมดา ไม่ยินดีในลาภ และให้เห็นว่าลาภเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์อย่ายินดีลาภสักการะ ไม่ประมาทในลาภ ไม่ยึดถือว่าลาภเป็นของเรา ไม่ควรติดใจ ไม่อาศัย ไม่ทะเยอทะยาน ไม่ตระหนี่ในลาภ การไม่ตระหนี่ในลาภ การสละสิ่งของและ

ความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น เป็นต้น

การบริหารจัดการชีวิตต่อการเสื่อมลาภ ให้มีสติ เมื่อเราเสื่อมลาภไป ไม่อาจดำรงอยู่ได้ เราควรบริหารจัดการชีวิตให้มีสติ เห็นว่ามีความแปรผันเป็นธรรมดา ไม่ยินดี เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มนุษย์อยู่ในโลกก็จะต้องถูกโลกธรรมกระทบกระทั่ง เราต้องยอมรับความจริงว่าเราอยู่ในโลก ย่อมไม่พ้นสิ่งเหล่านี้ เป็นต้น

คู้ที่ 2 ไฉยศ – เสื่อมยศ ยศ เป็นยศแห่งความเป็นใหญ่หรือสิ่งที่ได้มาด้วยคุณงามความดี ทุกคนที่ประกอบความดีมีสิทธิ์ที่จะไฉยศ ส่วนคนที่ไม่มีคุณงามความดี มีแต่ความเลวร้ายเรียกว่าคนอภัยศ หรือเรียกว่า เสื่อมยศ เป็นต้น

การบริหารจัดการชีวิตต่อการไฉยศ ให้มีสติ เห็นว่าการไฉยศมีความแปรผันเป็นธรรมดา ไม่ยินดีในการไฉยศ และให้เห็นว่าการไฉยศเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ยึดถือว่ายศเป็นของเรา ไม่ติดใจ ไม่ยินดี ไม่ทะเยอทะยาน ไม่ตระหนี่ในยศ เป็นต้น

การบริหารจัดการชีวิตต่อการเสื่อมยศ ให้มีสติ เมื่อมีลาภ ก็เสื่อมลาภ มียศก็เสื่อมยศ มีสรรเสริญก็มีนินทา มีสุขแล้วก็มีทุกข์เป็นสังขารของมนุษย์ที่ใครจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่ามัวแต่นิยมชมชอบกับอำนาจที่ได้ เมื่อหลงระเห็จเราจะทุกข์ทรมาน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การได้อำนาจเป็นใหญ่เป็นโต การได้ตำแหน่งศักดิ์นาต่าง ๆ เป็นสิ่งที่คนอยากได้ใครมีและพยายามแสวงหามาเป็นของตน เราควรไม่ติดใจ ไม่ยินดี ไม่ทะเยอทะยาน ไม่ตระหนี่ในยศ เป็นต้น

คู้ที่ 3 สรรเสริญ – นินทา การสรรเสริญ และนินทา เมื่อเขาเห็นกิริยาอาการต่าง ๆ ที่น่าชอบ เขาก็ยกยอสรรเสริญชมเชย แต่เมื่อเขาเห็นกิริยาอาการที่น่ารังเกียจเขาก็ติเตียน เป็นต้น

การบริหารจัดการชีวิตต่อการได้คำสรรเสริญ การได้คำสรรเสริญ ไม่ยินดีในการได้คำสรรเสริญ การได้คำสรรเสริญเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ควรทำความรื่นเริงดีใจ หรือกระหยิ่มใจต่อคนพวกนั้น ไม่ยึดถือว่าคำสรรเสริญเป็นของเรา และไม่ควรไม่ติดใจ ไม่อาศัย ไม่ทะเยอทะยานต่อคำสรรเสริญ เป็นต้น

การบริหารจัดการชีวิตต่อการถูกนินทา ให้มีสติ เราถูกกล่าวร้ายนินทา ก็ไม่ควรเดือดร้อนอะไร ให้ปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทำให้ดูเป็นแบบแผน คือ ทำความดี ไม่สนใจต่อคำนินทาว่าร้ายนั้น เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มนุษย์มีทั้งสรรเสริญและนินทา ไม่มีความแน่นอน คำว่าสรรเสริญและนินทาเป็นของไม่มีขอบเขตจำกัด คนในโลกนี้โดยมากเมื่อได้รับสรรเสริญ ก็เข้าใจว่าเป็นของตนจริง ๆ แต่ความจริงสรรเสริญไม่มีตัวตน เป็นต้น

คู้ที่ 4 สุข – ทุกข์ ทุกข์เป็นธรรมดาที่เกิดขึ้นในทุกข์ ความสุขย่อมเป็นที่ปรารถนาของโลกโดยทั่วไป เมื่อความทุกข์เกิดขึ้นจึงเดือดร้อน เมื่อความสุขหายไปจึงไม่เป็นที่ปรารถนา แต่แท้ที่จริงความทุกข์และความสุขที่เกิดขึ้นแล้วหายไปนั้นมันหากเป็นอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา เป็นต้น

การบริหารจัดการชีวิตต่อความสุข ความสุขมีความแปรผันเป็นธรรมดา ไม่ยินดีในการประสพสุข และให้เห็นว่าการประสพสุขเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เราไม่ติดใจในสุข ไม่อาศัยสุข ไม่ยินดีในสุขที่เราประสพ รวมถึงการไม่ทะเยอทะยาน การไม่ตระหนี่ในสุข และการละสุข เป็นต้น (สิทธิพร อารมณสุขโช, 2561)

การบริหารจัดการชีวิตต่อการประสพทุกข์ ให้มีสติ เราเกิดมาที่หลังโลกเราจึงมาตื่นทุกข์ตื่นสุขว่าเป็นของตนของตัว ยึดมั่นสำคัญว่าเป็นจริงเมื่อทุกข์เกิดขึ้นสุขก็หายไป หาทิ้งอะไรก็ไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรงเทศนาว่าโลกอันนี้มีแต่ทุกข์ไม่มีสุขเลย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2546)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ไม่มีใครในโลกนี้ที่ต้องการความทุกข์ ทุกคนต่างก็ปรารถนาความสุข สุข ทุกข์เป็นโลกธรรมที่ทุกคนจะต้องพบ เมื่อความทุกข์เข้ามาเราต้องใช้สติปัญญาพิจารณาตามเหตุปัจจัย เราทำได้ยัง

ไม่ดีพอจึงมีความทุกข์ เรายังไม่เก่งพอจึงมีความทุกข์ เรากำจัดต้นตอความทุกข์ได้ ความสุขก็จะเกิดขึ้น เป็นต้น

บทสรุป

มนุษย์แต่ละคนมีศักยภาพพอสำหรับที่จะนำตัวเอง มนุษย์ไม่อยู่นิ่งแต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ การที่จะเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองทั้งในส่วนดีส่วนบกพร่อง รู้จักจุดอ่อน และความสามารถของตนเอง มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเอง การบริหารจัดการชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา การบริหารจัดการชีวิตท่ามกลางโลกธรรม 8 ประการนี้ ต้องใช้สติปัญญาพิจารณาว่าโลกธรรมมีความแปรผันเป็นธรรมดา เป็นของไม่เที่ยง นำมาซึ่งความทุกข์ การบริหารจัดการชีวิตที่หมุนไปตามโลกและโลกก็หมุนไปตามโลกธรรม 8 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละ 4 ประการดังนี้ 1. ฝ่ายที่เป็นอริยมรรค คือ เป็นสิ่งที่คนอยากได้ และพยายามแสวงหาเป็นของตนเอง มี 4 ประการ คือ 1) ลาภ ได้แก่ การได้มาซึ่งสิ่งที่คนปรารถนา 2) ยศ ได้แก่ ตำแหน่งศักดิ์ศรี 3) สรรเสริญ ได้แก่ การได้รับการยกย่องสรรเสริญ และ 4) สุข ได้แก่ ความสบายกาย สบายใจ 2. ฝ่ายที่เป็นอนิยมรรค คือ เป็นสิ่งที่คนไม่ปรารถนา ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ตน มี 4 ประการ คือ 1) เสื่อมลาภ ได้แก่ การสูญเสียสิ่งที่ได้มา 2) เสื่อมยศ ได้แก่ การถูกทอดทิ้ง 3) นินทา ได้แก่ การถูกตักเตือนติเตียน และ 4) ทุกข์ ได้แก่ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ เมื่อเข้าใจในชีวิตดำรงตนอย่างมีสติและใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองก็สามารถอยู่ร่วมกับโลกธรรมได้อย่างไม่มีความหวั่นไหวใด ๆ และสามารถก้าวข้ามความทุกข์ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ตามความเป็นไปของโลก และชีวิต เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คำนวล คำณิ. (2547). *ปรัชญาการเมือง*. คณะมนุษยศาสตร์ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
- จันทร์ธิดา แสงทรัพย์ และคณะ. (2560). แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการอยู่กับโลกธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 585-600.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีในการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 12, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สัมมาปัญญา/วันจันทร์). (2559). *บูรณาการพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างพลังบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล และนัชพล คงพันธ์. (2564). พระสงฆ์กับการเมืองไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*. 6(2), 33-44.
- พีระ จุณ้อยสุวรรณ และสุชัย สิริวิกุล. (2564). การบริหารชีวิตเพื่อความสุขระหว่างโลกวิถียุคใหม่และธรรมวิถียุคใหม่. *วารสารพุทธศิลปกรรม*. 4(1), 1-14.
- ไพบุลย์ สุขเจตน์. (2562). การเมืองการปกครองตามแนวพุทธ. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 2(2), 163-176. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย 45 เล่ม*. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์จำกัด.

- วราภาส ประสมสุข. (2543). “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สิทธิพร อารมณ์สุขโข. (2561). “การบูรณาการหลักพระพุทธศาสนากับศาสตร์บริหารจัดการชีวิตในสังคมไทย”. *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อนุสรณ์ ยกให้. (2549). “การนำเสนอรูปแบบการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.